

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας

ΠΟΡΙΣΜΑ

(ΝΟΜΟΣ 2477/1997 “Συνήγορος του Πολίτη και Σώμα Ελεγκτών-Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης” Άρθρο 4, Παράγραφος 6)

[ΑΡ. ΠΡΩΤ. ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2588/01-04-1999]

Θέμα:

Διαδικασία δήλωσης στο ληξιαρχείο γέννησης και θανάτου νεογνών

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Μαρία Μητροσύλη

Επιστήμονες: Ζηνοβία Ασημακοπούλου, Έλενα Σταμπουλή

ΙΟΥΝΙΟΣ 2000

ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ Χ. (Αριθμ. Πρωτ. 2588/1.4.99)

A. Περιγραφή στοιχείων της υπόθεσης

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε αναφορά της κυρίας Π.Μ.-Χ.(αριθμ. πρωτ. 2588/1.4.99) στην οποία εκφράζονται αμφιβολίες σχετικά με το θάνατο βρέφους άρρενος που γέννησε στο μαιευτήριο Μητέρα το έτος 1992. Συγκεκριμένα, στις 28 Μαΐου 1992 η κυρία Χ. γέννησε με καισαρική τομή στο μαιευτήριο Μητέρα ένα αγοράκι, στο οποίο έγινε αμέσως μετά τον τοκετό χειρουργική επέμβαση για επανατοποθέτηση εξόμφαλου. Επειδή ο αρμόδιος παιδοχειρουργός διατύπωσε αμφιβολίες σχετικά με την εξέλιξη της υγείας του βρέφους, το ζεύγος Χ. ζήτησε να μεταφερθεί άμεσα το παιδί στο Νοσοκομείο Παίδων, γεγονός που έλαβε χώρα στις 30 Μαΐου 1992. Το βρέφος νοσηλεύτηκε επί 27 ημέρες στο Παίδων και απεβίωσε στις 23 Ιουνίου 1992. Ως επίσημη αιτία θανάτου δηλώθηκε ανακοπή σε συνδυασμό με αναπνευστικές δυσχέρειες και εγκεφαλική αιμορραγία. Η νεκροτομή που ακολούθησε πιστοποίησε τις εκτεταμένες βλάβες του βρέφους.

Στο πλαίσιο ατομικής έρευνας που διεξάγει η κυρία Χ. για τις συνθήκες θανάτου του παιδιού της και η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, ζητήθηκε η συνδρομή του Συνηγόρου του Πολίτη, σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 του νόμου 2477/97. Από το σύνολο των θεμάτων και ερωτημάτων που τίγονται στην αναφορά, ο Συνήγορος του Πολίτη ασχολήθηκε, λόγω αρμοδιότητας, με αυτά που διατυπώθηκαν σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και τα έγγραφα τα οποία συμπληρώθηκαν από το Ληξιαρχείο του Δήμου Αμαρουσίου κατά τη γέννηση του βρέφους στις 28-5-92 και το θάνατό του στις 23-6-92.

B. Ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη

Ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου του Πολίτη μελέτησαν τα στοιχεία του φακέλου και το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις διαδικασίες δήλωσης γέννησης και θανάτου νεογνών και απέστειλαν έγγραφο στο ληξιαρχο Αμαρουσίου, στο οποίο διατυπώθηκαν συγκεκριμένες παρατηρήσεις και ζητήθηκαν διευκρινήσεις σχετικά με:

- τους λόγους για τους οποίους δεν τηρήθηκαν επακριβώς από το ληξιαρχείο Αμαρουσίου οι, από το νόμο οριζόμενες, διαδικασίες εγγραφής και διαγραφής από τα μητρώα αρρένων του βρέφους Χ.,
- τους λόγους για τους οποίους ενεγράφησαν στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξης γέννησης του βρέφους τα στοιχεία της ληξιαρχικής πράξης θανάτου, πρακτική που δεν προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις, και
- τις διαδικασίες που ακολουθούνται σήμερα από το ληξιαρχείο του δήμου Αμαρουσίου σε περιπτώσεις θανάτου νεογνού, όταν αυτές δεν καλύπτονται από το άρθρο 37 του νόμου 344/76 (η σχετική διάταξη ορίζει τις διαδικασίες σχετικά με το θάνατο νεογνού που επέρχεται εντός δέκα ημερών από τη γέννηση).

Σε απάντηση του εγγράφου του Συνηγόρου του Πολίτη, ο ληξιαρχος Αμαρουσίου απέστειλε το υπ. αριθμ. 6846/8-5-2000 έγγραφο στο οποίο δήλωνε ότι:

- α) όσον αφορά στα ερωτήματα σχετικά με την περίπτωση του βρέφους Χ., δεν γνωρίζει «τα πραγματικά περιστατικά» γιατί ανέλαβε καθήκοντα ληξιαρχου στις 5-2-1996 και
- β) όσον αφορά στις διαδικασίες που ακολουθούνται σε περίπτωση γέννησης και θανάτου νεογνού κατά το παρόν διάστημα από το Ληξιαρχείο Αμαρουσίου, «είναι αυτή που προβλέπεται από το νόμο».

Σε συνέχεια της παραπάνω απαντήσεως, η οποία κρίθηκε ανεπαρκής, κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη διενήργησε στις 26 Μαΐου 2000 επιτόπιο έλεγχο στο Ληξιαρχείο Αμαρουσίου προκειμένου:

- ◆ να ελέγξει τα σχετικά έγγραφα γέννησης και θανάτου του βρέφους Χ.,
- ◆ να ενημερωθεί για τις διαδικασίες που ακολουθούνται και τα έγγραφα που τηρούνται σχετικά με τη γέννηση και το θάνατο αρρένων νεογνών σήμερα, και
- ◆ να διαπιστώσει αν όντως τηρούνται οι διαδικασίες όπως ορίζονται από το νόμο 344/1976 περί ληξιαρχικών πράξεων, το Π.Δ. 497/1991 για τα δημοτολόγια και το Ν.Δ. 15/21.12.1970, όπως αντικαταστάθηκε από το Ν. 2119/1993 περί μητρώου αρρένων.

Γ. Νομικό Πλαίσιο – Διαπιστώσεις

1. Ληξιαρχικές πράξεις γέννησης

1α. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Ν. 344/76, σε κάθε ληξιαρχική πράξη γέννησης πρέπει να αναγράφονται αναλυτικά στοιχεία (αριθμός αστυνομικού δελτίου ταυτότητας, διεύθυνση κατοικίας) του δηλούντος τη γέννηση. Κατά την αυτοψία διαπιστώθηκε ότι ούτε στη ληξιαρχική πράξη γέννησης του βρέφους Χ. (βλ. συν.1), ούτε σε πρόσφατες ληξιαρχικές πράξεις βρεφών που γεννήθηκαν στο μαιευτήριο Μητέρα (βλ. συν.2), συμπληρώνονται τα ως άνω απαραίτητα σύμφωνα με το νόμο στοιχεία, πλην του ονόματος του δηλούντος. Σε σχετική ερώτηση, ο ληξίαρχος κύριος Γεωργίου απάντησε ότι τα στοιχεία δε συμπληρώνονται, διότι τα άτομα που κάνουν τις δηλώσεις είναι «γνωστά στους υπαλλήλους ή στο δήμαρχο» . Στη συνέχεια της συζήτησης αναφέρθηκε σε εξουσιοδοτήσεις των μαιευτηρίων τις οποίες δεν έθεσε υπόψη των επιστημόνων του Συνηγόρου του Πολίτη.

1β. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Ν. 344/76, η γέννηση δηλώνεται «εντός δέκα ημερών από του τοκετού, εις τον ληξίαρχο του τόπου...». Η δήλωση του βρέφους Χ. έγινε στις 6-6-92 βάσει της δήλωσης γεννήσεως που εστάλη από το μαιευτήριο, δηλαδή μια εβδομάδα μετά τη γέννηση του, μέσα στην ως άνω οριζόμενη από το νόμο προθεσμία. Ερωτήματα γεννούν τα παρακάτω γεγονότα α) άλλα βρέφη που γεννήθηκαν την ίδια μέρα δηλώθηκαν από το μαιευτήριο Μητέρα πολύ νωρίτερα (όπως π.χ. την ίδια μέρα της γέννησης, βλ. συν.3) απ' ότι το βρέφος Χ., β) η δήλωση στο ληξιαρχείο έγινε στις 6 Ιουνίου 1992, ημέρα Σάββατο, ημέρα δηλαδή, κατά την οποία οι δημόσιες υπηρεσίες δε λειτουργούν, και γ) πάνω στη δήλωση γεννήσεως που εστάλη από το μαιευτήριο για την έκδοση της ληξιαρχικής πράξης γέννησης του βρέφους αναγράφεται η ένδειξη «προσοχή» (βλ. συν.4). Σε σχετικό ερώτημα που ετέθη στο ληξίαρχο για το λόγο της αναγραφής, διευκρινίσθηκε ότι η σημείωση αυτή μπαίνει στις εκπρόθεσμες δηλώσεις προκειμένου να πληρωθεί τέλος χαρτοσήμου, γεγονός που δε συντρέχει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

1γ. Από το άρθρο 37 του ίδιου νόμου, συνάγεται ότι μόνο όταν ο θάνατος του νεογνού λαμβάνει χώρα εντός 10 ημερών από τον τοκετό, αναγράφεται στη ληξιαρχική πράξη γέννησης που συντάσσεται ότι το νεογνό δεν υφίσταται πλέον στη ζωή. Άλλωστε, στην εγκύκλιο ΚΔ 4/77 του Υπουργείου Εσωτερικών όπου ορίζεται ρητά τι καταχωρείται στο περιθώριο των βιβλίων γεννήσεων (σύμφωνα με τα άρθρα 13, 14, 25, 26, του Ν. 344/76 και άρθρο 11 του Π.Δ. 850/76), δεν αναφέρεται η περίπτωση του θανάτου. Από την επιτόπια έρευνα διαπιστώθηκε ότι: α) στην περίπτωση του βρέφους Χ., καίτοι ο θάνατος έλαβε χώρα σε διάστημα μεγαλύτερο των 10 ημερών, δηλαδή δεν εμπίπτει

στη διάταξη του άρθρου 37 του Ν. 344/76, ανεγράφη τόσο η ένδειξη νεκρόν, όσο και τα στοιχεία της ληξιαρχικής πράξης θανάτου στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξης γέννησης και β) είναι πάγια τακτική του ληξιαρχείου να αναγράφεται η ένδειξη νεκρόν στη ληξιαρχική πράξη γέννησης, ανεξάρτητα από την ημερομηνία θανάτου του βρέφους.

2. Μητρώο Αρρένων

Σχετικά με την κατάρτιση των μητρώων αρρένων, το άρθρο 20 του ΝΔ 762/70, που ίσχυε το 1992, όριζε ότι «Το ετήσιον μητρώον αρρένων καταρτίζεται επί τη βάσει αποσπασμάτων των ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως, αφορωσών εις τους κατά το προηγούμενον ημερολογιακόν έτος γεννηθέντας ζώντας άρρενας Έλληνας υπηκόους. Εντός του πρώτου διμήνου εκάστου έτους οι ληξίαρχοι και οι ασκούντες ληξιαρχικά καθήκοντα διπλωματικοί ή προξενικοί υπάλληλοι υποχρεούνται να αποστέλλουν εις κατά το άρθρον 2 αρμόδιον δια την εγγραφήν εις το μητρώον αρρένων δήμαρχον ή πρόεδρον κοινότητος αποσπάσματα ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως, περί των οποίων η προηγούμενη παράγραφος». Όπως προκύπτει από τις παραπάνω διατάξεις, κάθε άρρεν βρέφος που γεννιόταν ζωντανό έπρεπε να δηλώνεται στα μητρώα αρρένων.

Η παραπάνω ρύθμιση επαναλαμβάνεται αυτούσια στη δημοτική γλώσσα και στο Ν. 2119/93 ο οποίος αντικατέστησε το ΝΔ 762/70. Στην εγκύκλιο ΚΔ 54/93 του Υπουργείου Εσωτερικών στην οποία δίνονται οδηγίες για την εφαρμογή του νόμου 2119/93 και των σχετικών κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, διευκρινίζεται σχετικά με το περιεχόμενο του άρθρου 17 ότι «στον ονομαστικό κατάλογο που καταρτίζεται ... περιλαμβάνονται όλα τα άρρενα τέκνα ελλήνων υπηκόων που γεννήθηκαν ζώντα, ανεξάρτητα αν κατά το χρόνο της σύνταξης του καταλόγου αυτού, βρίσκονται ή όχι στη ζωή».

Ο συνδυασμός των παραπάνω μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και πριν το 1993, όταν ίσχυε το ΝΔ 762/70, ήταν υποχρεωτική η αποστολή της ληξιαρχικής πράξης γέννησης στους κατά τόπους δήμους ή κοινότητες, ανεξάρτητα από το αν το άρρεν βρέφος δεν βρισκόταν στη ζωή κατά τη χρονική στιγμή σύνταξης του μητρώου αρρένων.

Κατά την επιτόπια έρευνα διαπιστώθηκε ότι: α) όσον αφορά στο βρέφος Χ., παρόλο που πάνω στη ληξιαρχική πράξη γέννησης εμφανίζεται η ένδειξη ΜΑ Κάντζας, το βρέφος δε δηλώθηκε ποτέ στο αντίστοιχο μητρώο αρρένων όπως προκύπτει και από τα υπ. αριθμ. 1741/23-3-98 και 160/20-3-98 έγγραφα του Δήμου Παλλήνης και του Δήμου Αμαρουσίου αντίστοιχα (βλ. συν.5,6) και β) για κανένα άρρεν βρέφος που

πεθαίνει και για το θάνατο του οποίου λαμβάνει γνώση το ληξιαρχείο Αμαρουσίου δεν αποστέλλεται, σύμφωνα με δηλώσεις του ληξιάρχου, αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης γέννησης του για εγγραφή του στα μητρώα αρρένων.

3. Δημοτολόγια

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 344/76 κάθε ληξίαρχος είναι υποχρεωμένος να αποστέλλει αντίγραφα ή αποσπάσματα ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως στο δήμο ή στην κοινότητα, στο δημοτολόγιο του οποίου είναι εγγεγραμμένοι οι γονείς του νεογέννητου. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο ληξίαρχος πρέπει στο τέλος κάθε μήνα να αποστέλλει αντίγραφα ή αποσπάσματα ληξιαρχικών πράξεων θανάτου προς το δήμο ή την κοινότητα, στο μητρώο αρρένων και δημοτολόγιο στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι οι αποβιώσαντες. Στην εγκύκλιο Κ.Δ. 1/76 του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία εξειδικεύει την εφαρμογή του άρθρου 4, αναφέρεται ρητά ότι η ρύθμιση για την αποστολή αποσπασμάτων ληξιαρχικών πράξεων στο τέλος κάθε μήνα ισχύει και για τις πράξεις γεννήσεως. Στο ληξιαρχείο Αμαρουσίου διαπιστώθηκε ότι: α) όσον αφορά τη συγκεκριμένη περίπτωση του βρέφους Χ., η τότε ληξίαρχος δεν προέβη σε δήλωση της γέννησης στο δημοτολόγιο του τόπου κατοικίας των γονέων και β) η πρακτική αυτή, σύμφωνα με δηλώσεις του ληξιάρχου, ακολουθείται και σήμερα.

Δ. Συμπεράσματα – Προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν είναι αρμόδιος να εξακριβώσει και να αποφανθεί για την τύχη του βρέφους Χ.. Στα πλαίσια της αναφοράς που κατατέθηκε από τους γονείς, κλήθηκε να εξετάσει κατά πόσο τηρήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία από τις υπηρεσίες που αντιπροσωπεύουν τη δημόσια διοίκηση.

Η ολοκλήρωση της έρευνας από πλευράς του Συνηγόρου του Πολίτη κατέδειξε τα εξής:

- ♦ σχετικά με την υπόθεση Χ., δε διαπιστώθηκε πράξη ή παράλειψη που να διαφοροποιεί, όσον αφορά στη διοικητική διαδικασία, το συγκεκριμένο βρέφος από άλλα,
- ♦ σχετικά με τις διοικητικές διαδικασίες, διαπιστώθηκε πλημμελής τήρηση του Ν. 344/1976 περί ληξιαρχικών πράξεων, του Π.Δ. 497/1991 για τα δημοτολόγια και του Ν.Δ. 15/21.12.1970, όπως αντικαταστάθηκε από το Ν. 2119/1993, περί μητρώου αρρένων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρώντας ότι η ελλιπής τήρηση των νόμων δημιουργεί συνθήκες που ενδέχεται να ευνοούν την τέλεση αξιόποινων πράξεων και στερεί από

τους πολίτες τη δυνατότητα ελέγχου των πράξεων της διοίκησης, αποφασίζει τη διαβίβαση του παραπάνω πορίσματος στην Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και προτείνει:

- ◆ να διερευνηθούν τα στοιχεία που επισημαίνονται στο πόρισμα ώστε να διαπιστωθεί αν παρόμοια φαινόμενα ελλιπούς τήρησης της νόμιμης διαδικασίας εμφανίζονται και σε άλλα ληξιαρχεία,
- ◆ να μελετηθούν μέτρα ελέγχου που θα εξασφαλίζουν τη τήρηση των διατάξεων των νόμων σε όλες τις σχετικές διαδικασίες (νόμος 344/1976 περί ληξιαρχικών πράξεων, Π.Δ. 497/1991 για δημοτολόγια, Ν.Δ. 15/21.12.1970, όπως αντικαταστάθηκε από το Ν. 2119/1993, περί μητρώου αρρένων),
- ◆ να δοθούν οδηγίες προς τα ληξιαρχεία για την ακριβή τήρηση των σχετικών διατάξεων, επισημαίνοντας ότι η νομότυπη εφαρμογή τους, επιβάλλεται όχι από λόγους τυπολατρίας και γραφειοκρατίας αλλά για λόγους διαφάνειας και υπεύθυνης στάσης της πολιτείας σε ευαίσθητα ζητήματα όπως της γέννησης και του θανάτου πολιτών.